

Jaarverslag 2015

Het 18^e jaar van de Stichting Groene Hart.

Met veel passie zetten honderden mensen zich in voor het behoud van het Groene Hart, de open ruimte tussen de vier grote steden van Nederland. Een open gebied met veel kwaliteiten en mogelijkheden om een goed leven te hebben. 2015 was het jaar van de verbinding, het bundelen van krachten van maatschappelijke organisaties geeft een goed voorbeeld aan overheden!

Het Jaarverslag is qua opzet vergelijkbaar met vorige jaar. Er zijn twee delen. Het eerste deel (Hoofdstukken 1 t/m 5) betreft de Stichting zelf, terwijl het tweede deel (hoofdstukken 6 t/m 8) in gaan op de belangrijkste onderwerpen van 2015.

Inhoud:

1. Van het bestuur
2. Vrienden van het Groene Hart
3. Communicatie
4. TIP Winkel Groene Hart
5. Financiën
6. Samenwerking
7. Ruimtelijke kwaliteit en Milieu
8. Unie van Vestingsteden van de Oude Hollandse Waterlinie

Het jaar van de verbinding, het bundelen van krachten van maatschappelijke organisaties geeft een goed voorbeeld aan overheden!

1. Van het bestuur

Het jaar 2015 was voor het bestuur van de Stichting een intensief jaar. Het jaar werd begonnen met een nieuw samengesteld bestuur en met een nieuwe aanpak. De koers om in het Groene Hart een verbinder te zijn van alle partijen die op de bres staan voor de kernkwaliteiten van het Groene Hart leidde tot meer naar buiten gericht zijn.

De nieuwe koers van verbinden en pro-actief zijn in de relaties met anderen in het Groene Hart is volop doorgezet.

Afscheid werd genomen van twee bestuursleden, Wim van Boxmeer en Jan Willem van Rijn van Alkemade. Hun opvolgers respectievelijk Martine van Eldik en Jan de Groot liepen al een tijdje mee en de overgang ging dan ook geruisloos. Ook van Bram van der Vlugt en Arnold Heertje van de Raad van Advies hebben wij afscheid moeten nemen.

In gesprekken met *het bestuur van de Stichting Groene Hart, kloppend hart* is er duidelijk een basis gevonden voor een gezamenlijke toekomst. Beiden zetten zich in om de kwaliteiten van het gehele Groene Hart te behouden en te ontwikkelen en daarbij passende economische, culturele en sociale ontwikkelingen en activiteiten te stimuleren. De gezamenlijke droom van SGH en GHKH is dat het Groene Hart een perspectief kent dat ook op lange termijn zekerheid biedt voor het behoud van essentiële waarden, met een levend(ig) sociaal, cultureel en economisch leven. Voorgesteld is om op 1 april 2016 de beide stichtingen over te laten gaan in een nieuwe stichting. Deze krachtenbundeling wordt zeer gewaardeerd door ondermeer ondernemers en overheden.

Ook de nieuwe stichting wil blijven investeren in de samenwerking met partners. Daartoe zijn er contacten met de Stuurgroep Nationaal Landschap Groene Hart, Stichting Merk & Marketing Groene Hart van Holland, de Groene Hart Academie, en nog veel meer. Het is een intensief jaar geweest waarin het nodige is bereikt, zoals de voortgaande discussie over de ruimtelijke kwaliteit (www.kwaliteitsatlas.nl), de nieuwe Stuurgroep, de Groene Hartmonitor en het rapport van het Planbureau voor de leefomgeving (*Het Groene Hart in Beeld*). Daarbij te bedenken dat dat de Stichting geen medewerkers in loondienst heeft. De stichting heeft geen personen in loondienst, maar draait geheel op inbreng van losse medewerkers en vrijwilligers.

Samenstelling bestuur per 31 december 2015:

Voorzitter: Chris Kalden

Secretaris: Kor van der Glas

Penningmeester: Martine van Eldik

Leden: Theo A. Vogelzang, Ron Gast, Jan de Groot.

Adviseurs: Sjoerd Veerman en Bernt Feis

2. Vrienden van het Groene Hart

De Stichting kent Vrienden van het Groene hart. Mensen (en bedrijven) die jaarlijks een financiële bijdrage van minimaal €15,- bijdragen aan de instandhouding van de Stichting.

Ultimo 2015 bedroeg het aantal donateurs en overige vrienden van het Groene Hart ca 2.200. De minimale Vriendenbijdrage bleef gehandhaafd op €15, de bedrijfsdonatie op € 45.

Het aantal Vrienden loopt de laatste jaren iets terug. Het past in de algemene trend dat mensen zich minder automatisch verbinden voor langere tijd aan organisaties.

Naast de Vrienden van kent de Stichting vele verwante organisaties waarmee wordt samengewerkt om de kwaliteit van het Groene Hart in stand te houden, o.a. een aantal regionale en lokale behoudsorganisaties en diverse musea. Daarnaast is er een Groene Flits waarop ca 7.500 mensen zijn geabonneerd.

2.1. Groene Hart beraad

Ook dit jaar zijn twee bijeenkomsten geweest van het Groene Hart beraad.

De eerste bijeenkomst op 7 maart 2016 werd, mede met het oog op de Statenverkiezingen op 23 maart 2015, georganiseerd in de vorm van een kwaliteitstour waarvoor vooral provincie bestuurders (in spé) zijn benaderd. Er was een informatief programma en een goede belangstelling voor deze tour.

Met een start in Woerden. Welkomstwoord door directeur Sjoerd Veerman; bezoek te voet aan Defensie-eiland Woerden (stadsvernieuwing) en Landgoed Bredius (burgerparticipatie). Vervolgens per bus van Woerden naar Harmelen/Utrecht. Bekijken Herstructurering kantoren Middelland en polder Bijleveld en geluidswal. Vervolgens Natuur en recreatie: parkbos De Haar. 's Middags

aandacht voor cultuurhistorie: Oude Hollandse Waterlinie, Projectontwikkeling Green Parq Reeuwijkse Hout en Natura 2000: Natuurnetwerk Reeuwijkse Plassen. Na de lunch naar Alphen aan den Rijn om stil te staan bij Zaans Rietveld/ N 207 Zuidcorridor. Tot slot in Gouda aandacht voor Duurzame bedrijfsterreinen (Goudse Poort) en Weids Bloemendaal

Ook het tweede beraad had dit jaar een bijzondere vorm, namelijk een doemiddag met wandelen in en om Fort Wierickerschans op 8 november 2015 en aansluitend een gesprek met de cineast van de natuurfilm **Holland, natuur in de delta**. De organisatie was in samenwerking met Peter Kraan van het fort Wierickerschans bij Bodegraven. Ruim 130 belangstellenden waren er bij.

De schitterende natuurfilm Holland, natuur in de delta is voor een deel opgenomen in het Groene Hart, onder meer in Montfoort, Kockengen, Reeuwijk en de Biesbosch, reden waarom Stichting Groene Hart deze speciale middag organiseert.

Een van de makers van de nieuwe film **Cineast André Janse** geeft een unieke inkijk in hoe deze film is gemaakt. Hij vertelt over de geheimen van het in de natuur filmen, vertoont prachtige - Groene Hart - scènes uit *Holland, Natuur in de Delta* en beantwoordt vragen van bezoekers. De haas, zeearend, pimpernelblauwtje, bever en stekelbaars spelen de hoofdrollen in deze opvolger van *De Nieuwe Wildernis*, die inmiddels 100.000 bezoekers trok. Ook werden duizenden lespakketten over de nieuwe film op scholen in heel Nederland verspreid.

Naar aanleiding van deze film heeft de stichting **een fotowedstrijd** georganiseerd met als thema: leven in de natuur van het Groene Hart. Fotografeer levende fauna in het Groene Hart, zoals hazen, zangvogels, vissen, insecten enz. Soorten dus die kenmerkend zijn voor het Groene Hart. Er zijn geldprijzen beschikbaar en de beste foto's worden gepubliceerd in de kwartaal-glossy Groene Hart Leven.

2.2. Raad van advies:

Op 8 april en 16 september zijn er bijeenkomsten met de leden van de Raad van Advies, bestuursleden en de projectleiders geweest.

De bijeenkomst op 8 april stond vooral in het teken van kennismaking met een aantal nieuwe leden van de RvA en de bespreking van een aantal aspecten uit concept rapport "Het Groene Hart in Beeld" van het Planbureau voor de Leefomgeving.

De bijeenkomst van 16 september 2015 stond in het teken van de ontwikkelingen rondom de fusie met het Groene Hart kloppend hart en de toespraak van de voorzitter bij de lezing van de Provinciale Adviescommissie voor de Leefomgeving (PAL).

Leden van de Raad van Advies.

Manfred H.J. van der Heijde (Voorzitter), Jan Heijkoop, Jippe Hoekstra, Annemieke Roessen, Arie van den Brink, H. Boerboom, Annelies van Egmond, R. Peters, Hetty Laverman en W. Kok

3. Communicatie

De Stichting heeft een boodschap voor iedereen die betrokken is bij het Groene Hart. Daartoe worden de hierna genoemde communicatiekanalen gebruikt.

3.1. Groene Flits.

De wekelijkse Groene Flits. Iedere maandagochtend (m.u.v. de vakantieperiodes) valt stipt om 8.00 uur deze digitale krant van ongeveer 20 pagina's op de digitale deurmaat van ongeveer 7500 adressen.

Dit jaar verschenen de nummers 436 tot en met 482.

De Groene Flits wordt verzorgd door: Frank ter Beek, Mariette Kooijman, Mike Sporck, Bernt Feis en Sjoerd Veerman. Tekstredactie Winny van Rij.

3.2. Groene Hart Leven

Evenals in voorgaande jaren werden weer vier nummers uitgebracht. Daarbij werd aangehaakt op de actualiteit in het Groene hart, maar ook op de projecten van de Stichting, met name de Prinsenmaand. Het thema kunst en cultuur krijgt in het blad vele aandacht, waardoor met de musea goede samenwerking wordt gerealiseerd.

Het eerste nummer was een glossy van 68 pagina's uitgebracht in samenwerking met o.a. het Erfgoedhuis Zuid-Holland en de provincie Zuid-Holland en vooral gericht op de Oude Hollandse Waterlinie, één van de zeven erfgoedlijnen.

Eén en ander betekent dat op jaarbasis ongeveer € 8.000 uit de stichtingskas moest worden aangewend voor het sluitend krijgen van de exploitatie.

Bijzonder als daarbij wordt bedacht dat dit het enige magazine is dat in het gehele Groene Hart verschijnt met nieuws over het gebied.

In de redactie van **Groene hart Leven** o.l.v. Danielle Verweij werken samen: Bernt Feis, Jippe Hoekstra, Hannemaria van Veen, Sjaak Loef, Joke Kramer, Geri de Lange, Helga Warmels en nog vele anderen..

3.4. Persberichten

Op diverse momenten worden door de Stichting persberichten uitgegeven. Projecten maar ook standpunten van de Stichting krijgen uitgebreid en regelmatig aandacht in het AD Groene hart en de lokale en regionale weekbladen.

3.5. Websites

Om de inwoners en belanghebbenden te informeren heeft de Stichting een viertal websites. Geprobeerd wordt de sites regelmatig te actualiseren.

www.Groenehart.info

www.kwaliteitsatlas.nl

www.ontdekwaterlinie.nl

www.groenehartwinkel.nl

Webmaster: Nina van der Berg

3.6 Publicaties

Er verscheen in 2015 één publicatie: Stille getuigen. Over het funerair erfgoed in het Groene Hart – de kerkhoven en begraafplaatsen – is nog weinig bekend.

Er is weinig over geschreven en documentatie bevindt zich nog in de kinderschoenen.

Met de publicatie Stille getuigen probeert de Stichting Groene hart hierin verandering te brengen. De auteurs Jan van Es en Bernt Feis hebben afgelopen drie jaar honderden begraafplaatsen bezocht en hun verhalen gebundeld in Stille getuigen.

4. TIP Winkel Groene Hart

De Groene Hart Winkel is belangrijk als visitekaartje van de Stichting, maar ook als promotor van streekproducten en regionale producenten. De winkel moet het voornamelijk hebben van mond tot mond reclame. De bekendheid van de winkel is dit jaar toegenomen. Dat is te merken aan het groeiend aantal klanten. Bekendheid met de winkel levert ook weer bekendheid voor de Stichting op.

De winkel heeft in 2015 goed gedraaid. De zaterdag bleef de drukste dag van de week. Gelukkig zijn de openingstijden op zaterdag verruimd. De levering aan supermarkten groeide. Er is een supermarkt afgevallen, maar er is ook weer een nieuwe bijgekomen. Momenteel wordt geleverd aan supermarkten in Woerden (3), Oudewater (2), Harmelen (1) en Zegveld (1). Contacten met een nieuwe supermarkt in Benschop zijn gaande.

Een probleem blijven de marges; streekproducten zijn relatief dure producten om in te kopen, maar om een behoorlijk rendement te halen, kunnen de prijzen voor de klanten niet te hoog worden. Wat dat betreft blijft het schipperen en afwegen.

Er is een aantal nieuwe producten aan het assortiment toegevoegd, zoals honing en speltproducten uit de omgeving. Het is ook te merken dat mensen zich steeds meer interesseren voor wat er in een product zit en waar het vandaan komt.

De tweede helft van het jaar stond in het teken van het samengaan van de Groene Hart Winkel en het Toeristisch Informatiepunt (TIP) te Woerden. Het was hard werken, maar het is rondgekomen. De Stichting is de exploitant van de nieuwe TIP Winkel Groene Hart. In december heeft de verhuizing plaatsgevonden. De bezetting van de winkel en de assortimenten vullen elkaar goed aan.

Coördinatoren van de winkel zijn:

Mariette Kooijman en Martine Groot Bruinderink.. Medewerkers in 2015 waren: Jolanda Schols, Dik van Krieken, Greet van Krieken en nog vele anderen.

5. Financiën

De inkomsten van de Stichting bestonden evenals in voorgaande jaren uit

- * donaties,
- * opbrengsten uit sponsoradvertenties in ons magazine Groene Hart Leven,
- * projectgebonden subsidies
- * de verkoop van door de stichting uitgegeven boeken en publicaties, alsmede
- * de verkoop van streekproducten.

Uit 2015 bedroeg het aantal donateurs (Vrienden van het Groene Hart) circa 2.200. De minimale Vriendenbijdrage bleef gehandhaafd op €15, de bedrijfsdonatie op € 45. Gelukkig betalen velen iets meer, waardoor de gemiddelde contributieopbrengst rond de 20 euro ligt. Mede gelet op de zich financieel terugtrekkende overheid wordt het voor de stichting moeilijker subsidies te verkrijgen.

De Jaarrekening 2014 met Balans en Verlies- en Winstrekening werd vastgesteld in de bestuursvergadering van 10 juli 2015, waarbij décharge werd verleend aan de penningmeester voor de correctheid van de cijfers en aan het bestuur voor het gevoerde beleid. De Kascontrolecommissie, bestaande uit de heren Kees van Vugt en J.W. van Rijn van Alkemade, had vooraf de boeken gecontroleerd en in orde bevonden.

De voorlopige cijfers 2015 zijn voorzichtig positief.

Dat is overigens alleen mogelijk dank zij de projecten, die wij in uitvoering nemen.

Het is een grote inspanning voor alle vrijwilligers geweest om te komen tot een maximaal exploitatieresultaat, behaalt dankzij de uitvoering van projecten.

Dit vele werk kon gedaan worden dankzij de inspanningen vanuit het projectbureau onder leiding van Bernt Feis. Een mooi resultaat.

Stichting Groene Hart dankt alle subsidiënten en de Vrienden van het Groene Hart voor de verstrekte subsidies!

Penningmeester: Martine van Eldik Administratie donateurs: Jannie Knoop-de With.

6. Samenwerking

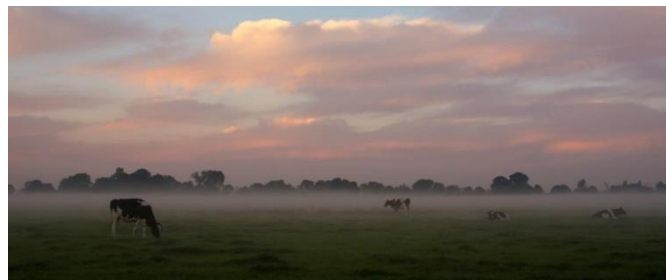
Het Groene Hart is een gebied met grote waarden vanuit landschap, cultureel erfgoed en natuur. Het is vrijwel letterlijk het klassieke Hollandse landschap met bijhorende wolkenpracht.

De ontstaansgeschiedenis en het huidige gebruik maken het van grote betekenis, niet alleen voor de inwoners maar ook voor de vele miljoenen die erom heen wonen en degenen die er op bezoek komen. Die betekenis en de onderliggende waarden zijn alleen overeind te houden als het Groene Hart vitaal blijft. Vitaal in zijn gebruik en in zijn beleving.

Delen ervan vragen om zorgvuldig behoud en herstel. Andere delen vragen om passende ontwikkeling om de vitaliteit te waarborgen. Die gemengde opgave is alleen in te vullen als we naar het *geheel* van het Groene Hart kijken en de ontwikkelingen in de delen passen bij de visie op het geheel.

We streven ernaar om het Groene Hart te maken tot een door miljoenen gewaardeerd gebied, waar honderdduizenden mensen wonen, werken en recreëren. Een vitaal gebied waar je blij wordt van de schoonheid. Behoud én ontwikkeling zijn dan beide, vaak gelijktijdig, aan de orde.

Dat kan alleen als we er in slagen om de inwoners van het Groene Hart (nog) meer te betrekken bij hun leefomgeving. En als we de miljoenen consumenten in en om het Groene Hart meer weten te betrekken bij de plek waar zoveel van hun voedingsmiddelen worden geproduceerd. En dat lukt alleen als we samenwerken met vele anderen. Met organisaties, bedrijven, instellingen en overheden die bijdragen aan een mooi en vitaal Groene Hart.

Zoals reeds hiervoor is aangegeven zal de samenwerking met de Stichting Groene Hart, kloppend hart in 2016 uitmonden in een fusie van beide stichtingen.

Om de samenwerking (in het Groene Hart) te benadrukken is in 2015 met de Stichting Groene Hart kloppend hart afgesproken dat de Stichting Merk en Marketing en de Stichting Groene Hart participeren bij de organisatie van de Maand. Alle drie hebben een zelfde belang en streven er naar om het Groene Hart mooi en vitaal te houden en bekendheid te genereren voor het gebied en het merk. Het aantrekken van recreatieve en toeristische bezoekers is een onderdeel van de doelstellingen. Met Struinen en Vorsen wordt onder meer samengewerkt in het kader van de Erfgoedlijn Oude Hollandse Waterlinie.

Met de verschillende andere spelers bestaat afzonderlijk overleg

- de Stuurgroep Nationaal Landschap Groene Hart,
- Stichting Merk & Marketing Groene Hart van Holland,
- Struinen en Vorsen
- De Groene Hart Academie

De Stuurgroep Nationaal Landschap Groene Hart: Adri Bom-Lemstra (Provincie Zuid-Holland), Bart Krol (Provincie Utrecht), Tjeerd Talsma (Provincie Noord-Holland), Christiaan van der Kamp (Gemeente Bodegraven-Reeuwijk), Kees van Velzen (Gemeente Alphen aan den Rijn), Sjaak Langeslag (Hoogheemraadschap van Rijnland), Rolf Steenwinkel (Waterschap Amstel, Gooi en Vecht) en Chris Kalden (persoonlijke titel).
Stichting Merk & Marketing Groene Hart van Holland: Kitty Kusters, Alex Kok

Na 10 jaar is er een einde gekomen aan *het samenwerkingsverband Woerdens Beraad*, sinds 2005 de krachtenbundeling van alle Groene Hartgemeenten. Na raadpleging van de leden van het Woerdens Beraad, de 6 regionale samenwerkingsverbanden van de gemeenten in het Groene Hart, is dit op 23 maart besloten tijdens de laatste bijeenkomst van het Woerdens Beraad. Het Woerdens Beraad was een platform van de regio. De Stichting Groene Hart wil graag de traditie van de jaarlijkse Conferentie voor Groene Hartgemeenten voorzetten. Plannen hiervoor zullen besproken worden met alle gemeenten in het Groene Hart.

De Groene Hart Academie

Doel van de Groene Hart Academie is een vraagbaak te zijn voor zowel de praktijk als het onderwijs in de groene en openbare ruimte.

De Groene Hart Academie is een kenniswerkplaats waarbij partijen in het Groene Hart samen met onderwijs en onderzoek werken aan vernieuwing van de leefomgeving. De Groene Hart Academie brengt kennis en expertise in het Groene Hart bij elkaar, beantwoordt vragen en creëert nieuwe ideeën en kennis. De Groene Hart Academie fungeert ook als kennisbank door het verzamelen en verspreiden van kennis & best practices.

De thema's waar de Groene Hart Academie zich op richt zijn: Natuur & Landschap, Water, Recreatie & Toerisme, Klimaat & Energie, (Verbrede) Landbouw & Ondernemen, Leefomgeving en Greenports (Glastuinbouw & Boomteelt).

De Groene Hart Academie is een initiatief van de gemeente Nieuwkoop, Hogeschool Inholland Delft, IPC Groene Ruimte en Wellantcollege en is van start gegaan in september 2009. In 2015 is gewerkt aan verbreding van de stakeholders met ondernemers en omgeving. Ook een verbreding van het aantal deelnemende gemeenten staat op de agenda. De Stichting Groene Hart is bereid mee te doen en te denken.

Vorbereidingen zijn getroffen om in 2016 een nieuwe Stichting met vijf 'O' van Onderwijs, Onderzoek, Overheid, Ondernemers en Omgeving op te richten.

Verder heeft de Stichting afgelopen jaren diverse studenten en stagiaires van de GH Academie onderdak verleend, hetgeen soms leidde tot verrassende onderzoeken (bijv. Spoorlijnpanorama's van Merel van der Zwaan).

7. Ruimtelijke kwaliteit en Milieu

De kwaliteit van het Groene hart gaat ons ter harte. Daarbij wordt voornamelijk gekeken naar de fysieke kwaliteit. Hoe ligt het landschap erbij, wordt er met respect omgegaan met het gegroeide landschap. Natuur- en landschapswaarde, maar ook de gebouwde omgeving.

6.1. Kwaliteitsatlas

Met deze atlas, die in samenwerking met de provincie Zuid-Holland en de Stuurgroep Groene Hart in 2014 is ontwikkeld en waarin zo'n 35 kwaliteitsopgaven in drie provincies zijn beschreven. Per opgave een nulmeting, casusbeschrijving, reacties/documenten en samenvatting.

In 2015 is elke casus up-to-date *gehouden en afgeronde* opgaven naar het archief te verplaatsen. Dit archief bevat daarmee belangrijk materiaal voor de thematische kwaliteitsatlas (voorgeschiedenis; lessen uit het verleden). Het menu-item Thema's is recentelijk toegevoegd en onderwerp van gesprek geweest in de begeleidingscommissie.

Voorlopig is alleen nog het thema *Inrijpende veranderingen in openheid polders* opgenomen.

Andere thema's zijn: *Leegstand*, *Omvorming agrarisch vastgoed*, *Bodemdaling*; *Natuur/EHS*; en *degelijke*.

Webmaster: Frank ter Beek
Projectteam: Frank ter Beek, Ron Gast, Willem van der Vorm, Esther van den Bor, Bernt Feis en Sjoerd Veerman; studenten en stagiaires
Klankbordgroep: Benedikte Lampe (Programmabureau/Stuurgroep Nationaal Landschap Groene Hart), Annelies Camping (provincie U), Esmund Hinborch (provincie ZH), Masja Schwarze (Zederik), Wietse Bruinsma (Bodegraven-Reeuwijk), Theo Sprong (Gorinchem), Anouk Franssen (Nieuwkoop), Auke Blok (Amstelveen), Frank ter Beek (SGH/kwaliteitsatlas), Bernt Feis (SGH) en Sjoerd Veerman (SGH).

6.2. Project duurzame bedrijventerreinen

Stichting Groene Hart heeft in 2014 een pilot uit in het Groene Hart. In opdracht van de provincie Zuid Holland en in samenwerking met Grontmij en IVAM wordt een nul-scan of meting van het bedrijventerrein aangeboden tezamen met een workshop waarin de belangrijkste haalbare maatregelen tot een duurzame kwaliteitsverbetering worden geïdentificeerd.

Na een kick off en kennismakingsbijeenkomst in 2014 zijn in januari/ februari 2015 ook dergelijke bijeenkomst geweest voor het bedrijventerrein Zoutman (Bodegraven-Reeuwijk) en een terrein in Boskoop.

In 2015 is samen met de provincie Zuid-Holland ingezet op de toename van het aantal bedrijventerreinen waar een nul-scan wordt uitgevoerd.

Na het symposium in Alphen aan den Rijn op 17 juni 2015 (2.000 ha bedrijventerrein in het Groene Hart verduurzamen!) zijn er vanuit verschillende gemeenten positieve reacties gekomen om mee te doen aan het vervolgtraject. Maar ook het bedrijfsleven heeft actie ondernomen.

De eindrapportage is in juni aangeboden aan de gedeputeerde van de provincie Zuid Holland, mevrouw Adri Bom-Lemstra.

Duurzame bedrijfsterrinen in het Groene Hart

Kernteam: Aleida van den Akker – Provincie Zuid-Holland, Esther van den Bor / Stichting Groene Hart, Lennart van der Burg – Grontmij, Bernt Feis – Stichting Groene Hart en Jaap Kortman – IVAM

6.3. Onderzoek inrichting Polder Bijleveld.

Dit onderzoek heeft in 2015 plaatsgevonden op initiatief van de stichting Groene Hart en de stichting De Groene Buffer.

Het onderzoek is uitgevoerd door de Groene Hart Academie en het adviesbureau Praktijk voor Plattelandsontwikkeling en is

gefinancierd door de Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij.

Uit het onderzoek is onder andere gebleken dat er mogelijkheden zijn om de polder Bijleveld een meer duurzame en recreatieve inrichting te geven, zonder de agrarische hoofdfunctie van de polder tekort te doen.

Het onderzoeksrapport is in januari 2016 aan het college en de Gemeenteraad van Woerden aangeboden.

6.4 Taskforce Agrarische Natuur.

De stichting neemt ook deel aan de in 2015 opgestarte Taskforce van de Natuur- en milieufederatie Zuid Holland. Deze taskforce streeft naar een agrarisch natuurbeheer en een inzet van agrarische collectieven die een goede basis vormt voor de verbetering van de ecologische kwaliteit van het agrarisch gebied. Vanuit die basis streeft de Taskforce naar een verdere optimalisering van het agrarisch natuurbeheer door innovatie en verduurzaming van de landbouw in Zuid-Holland.

6.5 Promotie Groene Hart: Maand van het Groene Hart 2015

De Maand van het Groene Hart 2015 is dit jaar georganiseerd door de Stichting Groene Hart Kloppend Hart, Stichting Merk en Marketing Groene Hart en de Stichting Groene Hart.

De officiële start was op 21 maart 2015 in Leiden met de traditionele Joop Zoetemelk Classic.

In Buitenplaats De Blauwe Meije in Zegveld was een culturele manifestatie met als thema Kunst in de natuur. De Blauwe Meije staat symbool voor ontmoeting op de grens van twee gemeenten en twee provincies.

8. Projecten en promotie Unie van Vestingsteden van de Oude Hollandse Waterlinie (OHW)

De Unie van Vestingsteden van de OHW willen zich door gezamenlijke representatie, promotie en productontwikkeling een herkenbare plaats verwerven op de cultuurhistorische kaart van Nederland en een sterkere positie te verwerven in de toeristische markt. Daarbij vormen de potenties per vestingstad het uitgangspunt.

In 2009 is de Unie van Vestingsteden van de Oude Hollandse Waterlinie opgericht.

Leden van de Unie van Vestingsteden:

Bodegraven-Reeuwijk, Gorinchem, Leerdam, Molenwaard, Zederik, Krimpenerwaard, Nieuwkoop, Oudewater, en Woerden. In 2015 heeft ook de gemeente Gouda zich aangesloten bij de Unie.

Betrokken gemeenten, maar geen lid van de Unie:

De Ronde Venen, Montfoort, Stichtse Vecht, Weesp en Woudrichem

De Unie van Vestingsteden heeft het Projectbureau OHW van de Stichting Groene Hart o.a. belast met de volgende taken:

- het verrichten van onderzoek met betrekking tot de OHW
- het opzetten, uitvoeren en begeleiden van projecten betreffende de OHW
- de promotie en marketing van de OHW

In dat kader zijn de volgende projecten in 2015 door de Stichting afgerond of opgestart.

8.1. Inventarisatie watererfgoed verbonden met de OHW

Het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en de stichting zijn een samenwerkingsverband aangegaan om het Watererfgoed, die het waterschap beheert, te inventariseren. Vooral de

objecten zoals dijken molens, sluisen, bruggen, gemalen. Veel van deze

objecten zijn een gemeente- of rijksmonument en spelen ook een rol bij de Nieuwe Hollandse Waterlinie. In 2015 zijn alle objecten geïnventariseerd en is hierover informatie geplaatst op een nieuw ontwikkelde website www.ontdekdewaterlinie.nl/ Op deze site is alle informatie voor bezoekers overzichtelijk gebundeld, zoals wandel- en fietsroutes of evenementen als de concerten in de Prinsenmaand. Maar ook historische achtergrondinformatie over de vestingsteden of de projecten die de Stichting uitvoert, zoals de aanleg van kanosteigers of picknickplekken.

8.2. Gebiedsprojecten Oude Hollandse Waterlinie

In 2015 zijn - in het kader van de projecten Erfgoedlijnen en het Uitvoeringsprogramma Groen (UPG) van de Provincie Zuid-Holland – de volgende 6 nieuwe projecten ter hand genomen en zullen in 2016 worden opgeleverd.

1. Recreatieve route Zouweboezem bij de gemeente Zederik.

Het project *Zouweboezem* betreft de buitendijkse boezem aan de Zouwedijk. In 1672 werd hier hard gevochten; zes molens werden door de Fransen in brand gestoken. Door een route met infopanelen en picknickplaatsen wordt deze geschiedenis weer levend gemaakt. De route voert via het voetveertje naar Jaarsveld (gem. Lopik) waar de Fransen ook huishielden.

2. Inundatiesluis Nieuwpoort (gem. Molenwaard)

De inundatiesluis onder het stadhuis van Nieuwpoort was van groot strategisch belang. Naar de sluis wordt een bouwkundig onderzoek ingesteld. Ook wordt er illuminatie aangebracht.

3. De Rampjaarroute (gem. Alphen aan den Rijn, Bodegraven- Reeuwijk en Nieuwkoop)

Zijn de slagvelden van de Oude Hollandse Waterlinie nog te beleven voor bezoekers? In het Rampjaar 1672 woedde een hevige strijd om de zwakste schakel van de waterlinie: het gebied tussen Woerden, Gouda en Alphen (de Oude Rijnzone).

In het kader van de *Rampjaarroute* worden in Zwammerdam, Bodegraven, Nieuwerbrug, Waarder en Meije worden herdenkingsplaquette en informatieborden geplaatst. In Meije komt er een kano-overstapplaats.

4. Wandelpad Hemkade en retourtje Vlist (gem. Krimpenerwaard)

De Hemkade is een eeuwenoude keerkade die de Franse Kade verbindt met de Lekdijk. Het project houdt in dat over of langs deze kade een wandelroute wordt aangelegd.

Het project *Retourtje Vlist* behelst de ontwikkeling van een recreatieve vaarroute over de Vlist; verder de realisatie van een aanlegplaats kano's en start- en rustpunten.

5. Herinrichting inundatiekom Enkele en Dubbele Wiericke (gem. Bodegraven-Reeuwijk)

Met deze herinrichting worden ook ecologische doelstellingen gediend. Al in 2014 zijn voorbereidingen getroffen voor een *inundatie-pilot langs de A 12*. De ecologische effecten zijn in kaart gebracht en er zijn onderzoeken verricht naar uitvoeringsvarianten. Er is overleg gaande met diverse partijen in het gebied, uiteraard allereerst de Agrarische Natuurverenigingen, verder het waterschap en Staatsbosbeheer.

6. Recreatieve projecten Nieuwkoop (gem. Nieuwkoop)

Delen van Nieuwkoop werden in het Rampjaar geïnundeerd; daarbij speelde de sluis van Woerdense Verlaat een belangrijke rol. Nieuwkoop heeft dus een waterlinieverleden.

Daarom worden in Nieuwkoop enkele recreatieve vaarroutes gerealiseerd, met o.a. een aanlegsteiger en vijf routeborden. Verder worden enkele fietsroutes en wandelroutes voorzien van wandelborden en 2 oplaadpunten. Ook komt er een informatiebord ter hoogte van Post Woerdense Verlaat.

Inmiddels zijn er voor 2016 bij de Erfgoedtafel OHWL nieuwe projecten voorgesteld.

8.3. Promotie/ Marketing Oude Hollandse Waterlinie

Prinsenmaand

Mede dankzij bijdragen van een aantal gemeenten, Rabo-banken en culturele fondsen werd in september

2015 de Prinsenmaand gehouden, een cultureel nazomerfestival met concerten, theatervoorstellingen en evenementen in ongeveer 10 vestingsteden.

In het tijdschrift UNIEk is een uitvoerig beeldverslag opgenomen van de diverse activiteiten, die samen meer dan 20.000 bezoekers hebben getrokken. In 2016 zal er opnieuw een Prinsenmaand worden georganiseerd.

De financiële verantwoording van de Prinsenmaand wordt gedeeld met de deelnemers tijdens het Unieberaad van de

Unie van Vestingsteden.

Expositie Het geheim van de Prins

Het is de jonge Prins Willem III die onlosmakelijk is verbonden met de Oude Hollandse Waterlinie. De stichting heeft een tentoonstelling samengesteld over deze, in zijn tijd invloedrijke stadhouder, die zelfs tot koning van Engeland werd gekroond.

Het geheim is een roulerende expositie over leven en werk van stadhouder en prins willem III. De grondlegger van de Oude Hollandse Waterlinie, maar ook koning van Engeland. In tien informatiepanelen, een beeld en enkele replica's wordt een beeld gegeven van de Prins en zijn tijd. De expositie heeft in 2015 in verschillende plaatsen in het Groene Hart gecirculeerd.

Waterliniejaar 2022

Ook dit jaar onderzoekt de Stichting de mogelijkheden van een Nationale Herdenking van 350 jaar Oude Hollandse Waterlinie (in 2022, de stip op de horizon). Te denken valt aan: onder meer kunstexposities, concerten en theaterproducties, internationale uitwisselingen, conferentie op Fort Wierickerschans, reenactment (bij Rampjaarroute), lezingen en publicaties.

In de aanloop naar de Nationale herdenking in 2022 wil de Stichting in de komende jaren diverse herdenkingsactiviteiten organiseren, om te beginnen in 2015 jaar van de waterlinies (opheffing OHW, start

NHW), onder meer in samenwerking met Vestingsteden en inundatiegemeenten: concerten en theaterproducties, lezingen en publicaties

Om een Nationale Herdenking te kunnen organiseren is het noodzakelijk dat bij dit onderzoek en de activiteiten wordt samengewerkt met alle instellingen die zijn betrokken bij de herdenking, zoals: rijk, provincies, gemeenten (vestingsteden), historische verenigingen en instellingen die zich bezighouden met de OHW (bijvoorbeeld Stichting Menno van Coehoorn) en de waterlinies (o.a. Stichting Liniebreed Ondernemen, Stichting Samenwerkende Musea zoals Fort Vechten)

Bij de gebiedsprojecten zijn betrokken: Marco Houtzager, Marieke Kok, Jorden Leeftang en Daan van den Broek. Bij de marketingprojecten: Chantal van der Arend (projectleider), Els van der Burg, Joke Kramer, Ans Baar en Nina van den Berg.
Onderzoek wordt verricht door onder meer Teunis de Kruijf, Leen Ouweneel, Lex Albers en Rob Alkemade.

